

Missä menee Sosiaalihuollon tietoteknologiahanke?

**Sosiaaliala teknologialla parempaan palveluun -seminaari
30.10.2008**

Projektipäällikkö Heli Sahala

www.tikesos.fi

Hankkeen tausta ja perustehtävä

- Tietoteknologian käytön edistäminen sosiaalihuollossa -hanke vuosina 2004-2007
- Sosiaalialan kehittämishankkeen toimeenpanosuunnitelman kehittämishanke 7
- Tavoitteeksi hankkeelle oli määritelty:
  - Sosiaalialan tietoteknologian käytön edistäminen lähtien alan omista kokonaisuutena arvioiduista kehittämistarpeista.

Hankkeen tavoitteita

- kehittää sosiaalialan tietotuotantoa ja sen hyödynnettävyyttä paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti
- tukea tietoteknologialla alan työtapojen ja työn kehittämistä sekä tukea alan ammattilaisten osaamista ja lisätä heidän osallistumistaan teknologian kehittämisessä
- tukea kuntien ja muiden palveluntuottajien yhteistyötä tietojärjestelmien kehittämisessä ja käytössä
- mahdollistaa toimivien työvälineiden kehittäminen sosiaalialan eri sektoreille
- tukea ammatillista työtä toimivilla tietopalveluilla
- lisätä sosiaalialan näkyvyyttä ja sen työn ymmärrettävyyttä kansalaisille

Mitä oli tehty vuoden 2007 loppuun mennessä?

- Ammattilaisten tiedonhallinnan kehittäminen
  - Alan omien tietotarpeiden esille nostaminen – tietotuotanto tukemaan työn ja palvelujen kehittämistä
    - asiantuntijaryhmät, dokumentaation pienryhmät
  - Nykyisen henkilöstön osaamistason parantaminen ja perehdytyksen parantaminen toteutunut alueellisissa hankkeissa
- Sähköiset palvelut ammattilaisille
  - Stakes / Sosiaaliportti
  - Sähköisen konsultaation kehittäminen (alueilla ja valtakunnallisesti)
- Valtakunnallinen yhteistyö sosiaalihuollon tietosuoja-asioissa
  - www.tietosuoja.fi > tehtävät > yleisohjaus ja sidosryhmäyhteistyö > sos.huollon tietosuojan ohjausryhmä
  - ohjeita ja koulutusta
- Monia yksittäisiä suunnitelman toimenpiteitä toteutettu

Mitä jäi tekemättä tai kesken ensimmäisellä kaudella?

- Asiakkaan sähköisten palvelujen kehittäminen – oliko vahinko tänään arvioituna?
- Kansalaisille suunnatun informaation kehittäminen ja yhdenmukaistaminen mm. kunnissa
- Sosiaalihuollon portaali kansalaisinfona – ei harmita nyt
- Kuntien yhteistyön lisääminen ja parantaminen sosiaalialan tietohallinnossa
- Henkilöstön IT-osaamisen kehittämistä vain alueellisissa hankkeissa
- Monia pienempiä toimenpiteitä,

mutta asiakastietojärjestelmissä edettiin ja edetään

Alueelliset kehittämishankkeet 2005-2007

- Kolmen vuoden aikana 17 hanketta sai rahoitusta sosiaalialan tietoteknologian kehittämiseen yhteensä n 3,5 M€ vuosille 2005-2009
- Alueellisesti kattavuus olisi voinut olla parempikin
- Aihealueina mm.
  - Etätulkkaus
  - Toimintatapojen ja tietojärjestelmien yhtenäistäminen
  - Henkilöstön IT-osaamisen kehittäminen
  - Asiakkaan palveluketjun kehittäminen mm. päivähoitossa sähköisen tiedonkulun avulla
  - Tietojen käsittelyn ja kirjaamisen yhtenäistäminen
  - Sähköiset neuvontapalvelut ja palvelujen sähköistäminen
  - Maakunnallinen ammattilaisten tietoverkko
  - Vertaisverkko tukena mm. matkapuhelimen avulla

Merkittäviä linjauksia ja muutoksia hankkeen aikana

- PARAS- hankkeen käynnistys - organisaatiot ja palvelurakenteet muutoksessa
- Periaatelinjaus sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisesta arkistosta
- Kelan valinta ns. kansalliseksi toimijaksi terveydenhuollossa eli kansallisen potilasarkiston tekniseksi ylläpitäjäksi
- Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisen käsittelyn laki 1.7.2007
- Sosiaali- ja terveydenhuollon sähköisen tietohallinnon neuvottelukunta ja sen jaostot 2007
- KuntaIT, Tekes, Sitra toimijoiksi myös sosiaalihuollon kehittämisessä

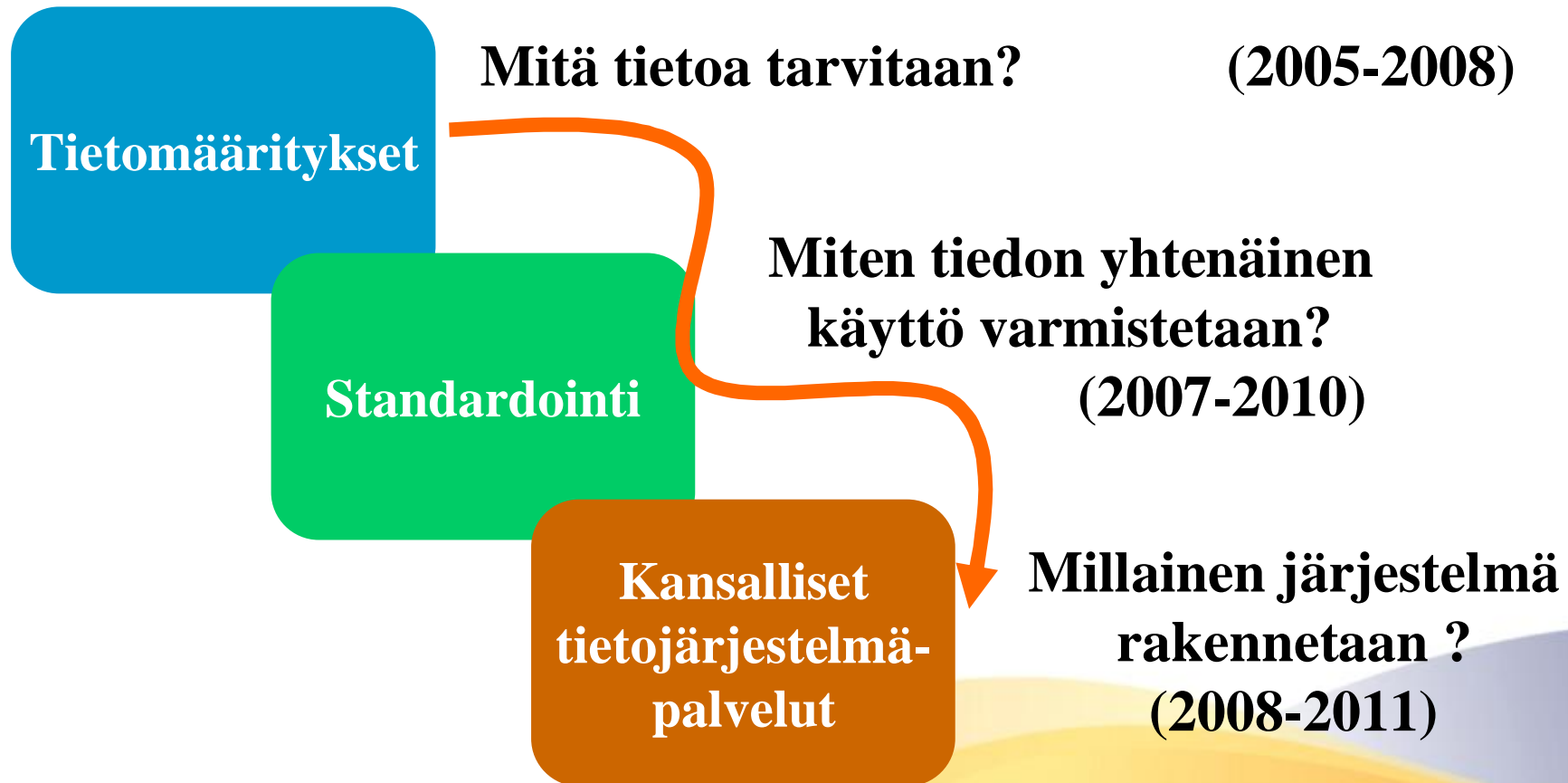
Hankkeen toinen vaihe 2008-2011

- Keskitytään asiakastietojärjestelmien kehittämiseen
- Aikaisempaa tiiviimpi yhteys julkisen sektorin muuhun kehittämiseen, etenkin terveydenhuoltoon
  - Kansalliset palvelut (arkisto, koodistot, tunnistaminen)
- Kehittämiskohteina edelleen myös
  - Sosiaalialan tiedonhallinnan tutkimus
  - Kirjaamisen laadun parantaminen
- Kansalaisten asiointiin ”käyttöliittymälle” löydyttävä yleinen valtakunnallinen ratkaisu
- Myös tunnistamisessa päästävä laajempiin ratkaisuihin

Asiakastietojärjestelmien kehittämisen tavoitteet

- Sosiaalihuollon tietosisältöjen ja tietorakenteiden kansallinen määrittely ja yhtenäistäminen
- Asiakirjahallinnon kehittäminen ja säilytysaikojen määrittely
- Sosiaalihuollon asiakasasiakirjojen sisällöllinen ja tekninen standardointi
- Sosiaalihuollon sähköisen arkistoinnin kehittäminen
- Määritysten pilotointi
- Ohjeistus ja jalkauttaminen

Kansallinen kehittämistyö

Muuta järjestelmiin liittyvää

- Asiakkaan suostumuksen käsittely sosiaalihuollon asiakastietojen sähköisessä käsittelyssä (alkaa marraskuussa 2008)
- Henkilöstön ja asiakkaan tunnistaminen sähköisessä asiointissa 2011 mennessä
- Koodistot ja luokitukset mm. sosiaalihuollon palveluluokitus
- Organisaatiorekisteri –selvitys
- Sosiaalihuollon kansallinen tilastointi ja asiakastietojärjestelmät

Valmiit tietomäärittelyt lokakuussa 2008

- Asiakkaan perustiedot
- Palvelun antajan perustiedot
- Lastenvalvojan tehtävät
- Lasten päivähoito
- Adoptio
- Toimeentulotuki
- Sosiaalinen luototus
- Lastensuojelun perhetyö (muu lastensuojelu käsittelyssä)
- Ensi- ja turvakotipalvelut (ao. liiton tekemä)
- Aikuissosiaalityö

Palvelukohtaisten asiakastietojen määrittely

- Määriteltävinä olevat palvelut v. 2008-2009:
  - Lastensuojelu
  - Kasvatus- ja perheneuvonta
  - Vammaispalvelut ja kehitysvammahuolto
  - Vanhuspalvelut
  - Päihdehuolto
  - Hallinto, johto ja tilastointi

Asiakastietojen käsittelyn ja säilyttämisen säädösten valmistelu

- Asiakirjahallinnon työryhmän ehdotukset STM:lle
- Sidotaan osaksi säädöksiä ”sosiaalihuollon asiakasasiakirjojen laatimisesta, käsittelystä ja säilyttämisestä”
- Arkistolaitos päättää pysyvästi säilytettävistä tiedoista/asiakirjoista STM:n esityksestä (ArkL 8.3 §)
- Säilytysaikamääräyksiä sovelletaan kaikkiin sosiaalihuollon asiakkaan asiakastietoihin
  - pysyvästi säilytettävät
  - määräajan säilytettävät
- Säilytysaikamääräykset tulevat sitoviksi sekä yksityisille että kunnallisille palveluntuottajille

Lainsäädännön kehittämistarpeet

- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä tuli voimaan 1.7.2007
  - koskee osin sosiaalihuoltoa jo nyt
  - Sosiaalihuollon osalta lisäystarpeita tulossa
- Lainsäädäntö sosiaalihuollon asiakasasiakirjojen käsittelystä ja säilyttämisestä uutena
- Palvelujen organisoinnin muutokset ja muuttuvat palvelukokonaisuudet tuovat ehkä esille tarpeita uudistaa palvelujen jaottelua ja rekisterinpitoa.
- Lainsäädäntötyö ajoittuu vuosille 2009-2011

Hankkeen teettämiä selvityksiä

- **Sosiaalialan sanasto tietojärjestelmiä varten**
- Sosiaalialan tiedonhallinnan tutkimuksen kartoitus
- Sosiaalialan tietojärjestelmästandardien kartoitus
- Vaihtoehdot sosiaalihuollon asiakasasiakirjojen tekniseksi standardiksi
- Asiakirjastandardin implementointisuunnitelman taustaselvitys
- Sosiaalihuollon dokumentaation sisällölliseen kehittämiseen liittyvien hankkeiden ja kirjaamisohjeiden peruskartoitus
- **Sosiaalihuollon asiakasasiakirjojen sähköinen arkistointi – esiselvitys**

Sosiaalihuollon asiakastietojen arkistointi (toiminnallinen arkisto)

- Esiselvitys asiakastietojen säilyttämisestä lokakuussa 2008
- Selvitystyön tuloksena on syntynyt **Sosiaalihuollon asiakasasiakirjojen sähköinen arkistointi** –esiselvitys.
  - Versio 1.1. on hankkeen kotisivuilla
- Esiselvityksen käsittely jatkuu sosiaali- ja terveysministeriössä yhdessä muiden toimijoiden kanssa.

Sosiaalihuollon keskeiset erityis- ja kehitystarpeet lähtökohtana

- Laajat tiedonsiirtotarpeet
  - saanti- ja luovutustarpeet
  - omassa organisaatiossa ja yli omien toimintarajojen
- Työkäytäntöjen muutokset
  - yhtenäistäminen, mm. määrämuotolomakkeet
  - päällekkäisten kirjausten poisto (tiedon hyödyntäminen tehokkaammin)
  - mahdollisuus työn uudelleen organisointiin (mm. alueelliset työntekijät)
- Tiedon hallinnan tuki (mitä tietoa tarvitaan, missä ja miten tieto liikkuu)

Arvioidut toteuttamisvaihtoehdot

- Terveydenhuollon KANTA-arkisto sovitettuna sosiaalihuollon tarpeisiin
- KANTA-palvelujen ja määrittelyjen hyödyntäminen soveltuvin osin, mutta erillinen keskitetty arkistopalvelu sosiaalihuoltoon
- Kuntien yhteinen kansallinen arkisto yli eri palvelusektoreiden
- Sosiaalihuollon omista lähtökohdista määritelty keskitetty ratkaisu
- Alueelliselle tai paikalliselle tasolle hajautetut tietovarastot ja keskitetty rekisteri
- Nykytilan pohjalta paikallisen arkistoinnin kehittäminen, sähköistäminen ja yhtenäistäminen
- Kansallinen asiakastietojärjestelmä (yhden ylläpitäjän käytännössä)

Ratkaisuvaihtoehtojen arviointikriteerit ja johtoryhmän kannattamat painotukset

- 1. Päävaatimukset ja arkistointijärjestelmän päätoiminnot**
2. Säilytettävät tiedot ja niiden hallinta
3. Laatuominaisuudet
4. Arkkitehtuuri
- 5. Kustannukset**
- 6. Riskittömyys**

Johtoryhmän kannanotot

- Jatkoselvitykseen tulisi ottaa neljä vaihtoehtoa = keskitetyt ratkaisut
  - Terveystietokannan KANTA-arkisto sovitettuna sosiaalihuollon tarpeisiin
  - KANTA-palvelujen ja määrittelyjen hyödyntäminen soveltuvin osin, mutta erillinen keskitetty arkistopalvelu sosiaalihuoltoon
  - Kuntien yhteinen kansallinen arkisto yli eri palvelusektoreiden
  - Sosiaalihuollon omista lähtökohdista määritelty keskitetty ratkaisu
- Hallintomalleista tehdään erillinen selvitys
- Ainakin näitä vaihtoehtoja arvioidaan vielä tarkemmin
- Ratkaisut mahdollisimman pian (alkuvuosi 2009?)

Kehittämistyö on jatkuvaa ja yhteistä

- Ministeriön hanke on kansallista kehittämistä, mutta ei toimi ilman alan osaajia, IT-osaajia ja keskeisiä yhteistyökumppaneita
  - Tarvitsemme myös sosiaalialan IT-osaajia!
- Lopputuloksessa asiakkaan palvelun työprosessin ja kansallisten tavoitteiden pitää onnistuneesti kohdata
- Kansalliseen kehittämiseen tarvitaan tietoa työstä ja palvelujen toteutuksesta
- Kansallisten tavoitteiden ja toteutuksen on tultava tutuksi arkityön tasolla
- Johdon ja päättäjien sitoutuminen kehittämiseen on välttämätöntä
- Tarvitsemme koko ajan
  - Vuorovaikutusta ja tietojen vaihtoa
  - Aktiivista kehittämisen seuranta ja palautetta
  - TIETOA